

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 15. ANUL XIII.

Sabiu, in 21 Febr. (5 Mart.) 1865.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura tojei pe afara la c. r. poste, cu bani gal'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. Era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 2 1/2 cr. v. a.

Dotarea preotimei serbesci.

(Continuare din nr. din urma.)

Catu in specialu pentru punctulu d'antaiu, trebuie sa mar-turismu, ca ni se pare forte practic si demnu de imitatu. Parochiele cele multe intr'un'a comuna politica, positiunea coordinata a parochiloru, respunsabilitatea loru solidara pen-tru afacerile publice ale bisericei si scolei ni se paru totu atatea isvore de incurcaturi, de certe si intrige personale si de zadarnicirea ori carei controle si responsabilitati regulate. Si n'adeveru pentru ce intr'un'a comuna politica mai multe parochii? Si pentru ce la un'a biserică mai multi pa-rochi? Cine porta protocoalele? Cine da adeverintiele oficiose la casuri de lipsa? Cine pastreza sigilulu oficiosu? Cine da estrasele de botezu, de cununii, de morte! Cine face tabelele statistice? Cine porta presidiulu in adunările comitetelor bisericesci? Cine reprezenta comun'a in afara fatia cu autoritatile civile si inlauntru cu autoritatile bisericesci? cu unu cuventu, cui este incredintiata paro-chi'a? Celui mai betranu? Dupa ani ori dupa servitiu? Motive se potu afla si pentru un'a si pentru alt'a? Celui mai cultu? — Dar cultur'a e forte relativa! — Celui mai cu influ-intia? — Dar influinti'a mai mare adeseori e spre pagub'a co-munei! — Si asi'a amu poté instra totu intrebări de intrebări, cari pote parte mare aru remane nerepuse. Aceste neajunse se potu in sa delatura in modulu celu mai simplu prin intro-ducerea de capelani sistemisati, cari ca preoti deseversitu potu deplini tote functiunile preotiesci, in sa atarna de parochii lo-cali si au activitatea loru detiermurita, prin anumite legi pana la cele mai amerunte indatoriri. Prin acesta institutiune coreli-giunarii nostri serbi voru castigá unu mare folosu, acel'a adica, ca parochiele se voru reduce, se voru imputina.

Si aici amu ajunsu acum la unu punctu, unde se deschide si pentru noi cei de biseric'a romana o larga perspectiva spre a cautá ingiuru-ne. Si de-si acesta perspectiva nu este tocmai imbucuratoare, totusi sa avemu curagiulu si rabdarea a o privi. Este afara de tota indoie'l'a, ca starea cea adeveratu deplorabila a preotimei nostre atarna parte mare de multimea parochiloru si parochieloru; intielegemu intr'un'a comuna, caci impregiurarile ne-au convinsu, ca si in comune bisericesci mici este de lipsa unu parochu. Amu poté dice multe, forte multe despre acesta tema, in sa aru trece pote, preste competinti'a acestui diariu; de aceea vomu exprime numai aceea, ce sustine tota opiniunea publica cea luminata si fara prejudetie: ca cu catu voru fi mai multi preoti, cu deosebire in sa parochi, cu atat'a mai misera devine starea loru materiala, dar cu atat'a scade maitare chiaru si respectulu loru dinaintea poporulu, si iarasi cu catu voru fi parochi mai putini, cu atat'a mai buna si mai asecurata va fi starea loru si cu atat'a mai mare va fi reverinti'a poporulu catra densii. Asi'a dara din aceste done privintie nu n'cape 'ndo-iele, ca n'aru fi unu ce practic, unu ce folositoriu reducerea preo-timei parochiale serbesci si instituirea capelaniloru sistemisati. Aru mai fi numai un'a intrebare: ca ore din punctulu de ve-dere alu canonelor bisericesci poté-s'aru rectificá institutiunea acest'a, in biseric'a nostra nepractisata, ear in tote cele-lalte biserici crestinesci din giurulu nostru intrebuintiata? Nu potemu presupune, ca sinodulu serbescu sa nu-si fia pus si elu acesta intrebare, de si desbaterile lui ne suntu necuno-scute; ear incatu cunoscemu noi canonele bisericesci, acestea nici nu oprescu, nici nu demanda acesta institutiune; de aceea dar ele, ca rezultate ale vietiei bisericesci in cele d'antaiu optu vecuri crestinesci, candu apoi biseric'a resariteana in mijloculu desvoltarei sele naturale si canonice a fostu coplesita de furtunele tempului, ce jacu in sa si astadi asup'a eei, nu impedece introducerea unei institutiuni, ce nu pote fi spre stricarea, ci numai spre consolidarea bisericei. Aseme-

nea nu contradice acestei institutiuni nici s. Scriptura; caci alt-mintrea nici celelalte trepte din scar'a ierarhica n'aru poté fiertate.

Eata dar, ca introducerea capelaniloru sistemisati, adica cu dotatiune potrivita si cu dreptulu inaintare i, este practic, corespunditoriu cerintieloru bisericei si nu contradice, cre-demu, nici legiloru bisericei.

Revista interioara.

In senatulu imperialu si-au facutu o partida problema de a se folosi de tote ocasiunile bine si nebinevenite si a lupta pentru sguduirea ministeriului. Lupt'a se inverte adeseori pre langa teorii forte iscusite, care dela nisce professori se potu accepta candu siedu pe catedrele loru de prelegeri, nu in sa candu siedu pre bancele ablegatiloru, unde au sa lucre dea-dreptulu pentru interesele poporulu. Ne aducemu aminte de parlamentulu germanu din Frankfurt in biserică s-tului Paulu unde iara era apucatu voca professoriloru deasupra, cari si-spuneau lor si celoru de pre galerii tota istoria si tote intem-plarile memorabile dela Adamu incoce, dar ca sa se gandisca la castigarea unu terenu, pe care sa se radime, nu au cugetatu nici decum. Urmarea au fostu, ca dupa ce au esitu din acea biserică, tote producerile loru au remasu numai materialu pentru criteriulu istoricu.

Anii trecu, poporele Austriei cele insetate de constitu-tionalismu trebuiau cu alteceva surprinse, dar nu cu dispute a-dese de totu respingatoare, dupa cum se intempla cu Transsil-vanienii, cu atatu mai vertosu, cu catu unu numeru frumosu de popore in sa nu au intratu in acelu senatu si cu catu ace-lea trebuie atrase prin manopere imbunatatitoare, bataru pentru tierile, care au luat parte. Cu glume si cu baijocuri cum suntu celea, ca nu voru ca Ardelenii sa remana lenesi s. a. s. a. nu voru duce in senatu pre atatea popora, cate stau si siovae din capu la tote lucrările de vreo trei ani incoce.

In dilele din urma audimu, ca opozitionalii senatulu im-perialu voru sa parasca insii senatulu. Amu doru sa scimu, deca este acest'a adeveratu, care este cheia principiiloru den-siloru? Unde voru sa trantasca cu manoper'a acest'a? Sa amane realisarea constitutionalismului ad calendas gracas, la-sandu-ne in provisoriuulu perpetuu?

Cu tote aceste avemu sperantia de deschiderea a doue diete in curendu, a Ungariei si a Croatiei. Considerandu con-duit'a acestoru tieri de pana acum, ne intrebamu, ca resul-tatulu unde va sa easa? Pe candu pregatirile dietelor ace-storu doue tieri din urma pote nu alerga togm'a galopulu, de care ni se spune, si pe candu in senatulu imperialu se certa despre judecati maritime, — ca candu amu ave sa plecamu toti pe mare, — in o parte insemnata a imperiului incepe a resuna totu mai cu putere o voce, carea optimistii credeau, ca au apusu de multu cu totul.

Vocea acest'a este vocea federalismului.

Dar ce felu suntu federalistii? Ce voru ei? Suntu ei totu cei despre cari vorbiamu in anulu trecut?

Spatulu nu ne iarta a comunica program'a acestora in-treaga, si de aceea ne vomu multami cu impartasirea unoru-puncte, ce le aflamu in „Zukunft“ si care suntu asi'a dicendu spiritulu programei.

Acestea suntu: diet'a din Pest'a sa se dechiare pentru tra-mitarea la senatulu imperialu. Acestu senatu in sa fia, in-spiritulu diplomei din Octobre, unu parlamentu, in care con-clusele lui sa fia compromise intre grupele de tieri, ce voru fi reprezentate acolo.

Diet'a din Pest'a numai atunci sa tramita deputati in se-natu, candu acest'a se va fi reformatu in inielesulu acest'a, eara mai departe dietei din Pest'a i se va fi concesu legislati-une autonoma in administratiune, instructiune, justitia, indu-stria si in comunicatiune, precum si in acordarea contributiunei directe spre acoperirea bugetului atingatoriu de ceeste de mai susu.

Pentru cele de mai susu sa fia unu ministeriu ungu-rescu, in care in sa fia reprezentate tote nationalitatile ne-

magiare ale regatului, încatu e dreptu și cu potintia. Acestu ministeriu sa nu resieda in Pest'a, ci lângă regele in Vienn'a.

Cu Ungari'a sa se unesca Transsilvani'a, regatulu triunitu alu Croatiei, Slavoniei și Dalmatiei, in modu federativu, adeca asiá, încatu diet'a din Sabiu și Agramu numai in unele cause comune sa-si tramita deputati la Pest'a, unde să-si deá voturile cá factori coordinati ai dietei pestane. Legile decise in tipulu acest'a sa intre apoi in vigore, numai dupa ce voru fi publicate și prin diet'a Transsilvaniei și cea din Agram.

Sustinu principiulu autonomiei comitatelor cu administratiune municipala autonoma. In instanti'a d'antaiu, prin organe alese de poporu, sub control'a congregatiunei, care are sa fia din notabilitatile comitatului.

Originea acestoru puncte e de a se cautá in mijloculu poporului slovacu, și dela aparerea loru au mai suferitu óresi cari modificári. Dar fiindu ca modificárele acelea nu suntu mari, aretámu și prospectele care și le facu federalistii dela esecutarea ideiloru federalistice espuse. Ei dicu cu alte cuvinte, ca intielegendu-se popórele regatului Ungariei, Transsilvaniei și ale regatului triunitu pentru realisarea acestoru principii— in diet'a cea mai de aprópe pestana aru fi in stare chiaru și cu o minoritate respectabila a face presiune. Pentruca lângă minoritatea acést'a aru fi sigure și dietele din Sabiu și Agramu și in cestuini și mai generale chiaru și de diet'a boema și galitiana. Nu o spunu tocmai pe fatia, ei se intielege, ca ómenii voru sa se asigure incontr'a germanismului dar și a magiarismului.

Pest'a in 26 Fauru 1865. Tinerimea romána studiósá la universitatea de aici a arangiatu in 23 l. a. in sala otelului „La Tigru“ unu concertu (se dice romanescu) și dupa aceea unu balu (botezatu natiunale). Unu concertu romanescu, mai alesu in tempulu presente, candu music'a nóstra natiunala e condamnata a jocá rolu fórté secundariu la noi, intru adeveru e unu evenimentu, carele cu atátu mai placutu se manifestéza, cu cátu nu ni-a insielatu in acceptárele nóstre, ma dincontra ne-a convinsu ca Românulu are talentu spre tóte, numai de s'aru desbracă odata de nepasarea, in care l'au adencitu suferintiele tempului trecut, și la tóte intreprinderile sale aru aveá innaintea ochiloru: consolidarea, fára care o natiune nu póte propasí. Alcum concertulu tinerimei románe de aici n'a fostu curatu natiunale, cáci precum se vede din programu dintre 13 piese abia 6 au fostu romanesci, și apoi dintre aceste 3 au fostu iara declamatiuni. Nu voimu sa lumám acést'a tinerimei in nume de reu, de-si densii cu multu mai bine faceau, déca in alegerea pieselor nu erau tocmai asiá cosmopoliti, ei s'aru fi restrinsu mai multu la cele romanesci, cáci noi nu insetám atátu dupa musica straina, de-si classica, care avemu ocaziune a o ascultá și in alte concerte, cátu dupa melodie și musica romanésca; insa junii musicanti au voitu cu acést'a ocaziune, a-si documentá și desteritatea, ce si-au castigat'o in musica, au voitu sa dovedesca, ca românulu se desvólta intru tóte artele, și ca nu multu tempu se va recere, pâna natiunea nostra va ajunge pre popórele, cari de sute de ani pretindu epitetulu de culte. Totu ce potemu dice despre concertulu tinerimei e, ca a intrecutu tóte acceptárele nóstre și ca a castigatu tinerimei unu nume frumosu la publiculu Pestei, respectatu intr'unu numeru atátu de frumosu, încatu abia a potutu incapé in localitatea amintita.

Concertulu s'a inceputu cu o uvertura din oper'a „Barbieriulu de Sevilla“ de Rossini, esecutata de orchestru. Precisiunea și desteritatea, observata in esecutarea uverturei acestei'a, au atrasu atentiunea tuturor'a, și judecandu dupa pies'a introductória n'amu potutu asceptá altu ce-va, decátu o productiune démna de respectatu. Complacerea cea mai mare in sa si-a castigatu orchestruulu in esecutarea „Serenadei“ de Ioann Iancu. Numele compunatorului e cunoscutu încatu-va publiculu románu dupa nisce incercári musicali, publicate in „Aurora“ din anii trecuti, dicemu incercári, cáci comparandu-le acelea cu „Serenad'a“ aflám o deschilinare fórté batatória la ochi. De-si in „Serenada“ nu aflám melodie nóua, cáci introducerea amu audit'o mai adese-ori prin Banatu, și cuprinde locu intre music'a „de mésa,“ eara urmarea e o compusetiune din mai multe ardelene, totusi nu potemu denegá meritulu tenerului Iancu in compusetiunea acést'a, carele e cu atátu mai mare, cu cátu „Serenad'a“ e compusa din music'a nóstra populara, care e atátu de frumósá și melancolica! Mai alesu rol'a flautelor e fórté caracteristica, pare ca se aude fluerulu pecurariului prin váile infrumsetiate cu flori, și pasagiulu, unde violin'a are sa cante unu solo, e petrundiatoriu. Esecutarea a fostu escelinte, și prelánga compunatoriu nu potemu sa nu amintimu arculu celu artificiosu alu dirigintelui orchestruului Ioann Siefertianu, carele produceá astfelu de tonuri puternice, încatu cugetamu, a audi pre unu artistu cu renume europénu, esecutandu melodie romanesci. Acesti doi tineri posedu intru adeveru talentu musicale, și aru fi de doritu, cá art'a musicala, atátu de pa-

rasita la noi, prin densii sa iee unu sboru mai inaltu; aru fi de doritu, sa studieze melodiile poporale și spirtulu musiciei nóstre natiunale, in sa dorere! acesti tineri, constrinsi de neajunsele materiali, trebuie sa umble pre alte cariere, și nu pre aceea, pentru care suntu chiamati de provedintia. La finea productiunei acestei'a publiculu entusiasmata aplaudá pre esecutori, dar mai alesu pre compunatoriu. — Dintre celelalte piese, esecutate de orchestru merita amintire mai alesu uvertur'a din oper'a „Bánk-Bán“ și din acést'a introducerea, ce nu sémena a fi ungurésca, ci e o unitatiune séu mai bine compusetiune din melodie romanesci poporali, cáci rol'a flautei in music'a arteficiósá nu e de felu caracteristic'a altei musicie, decátu a celei romanesci, și apoi in „Bánk Bán“ pre lângă pianissimo a violinei prime, flaut'a e unu factoru principale. Si acum'a amu trebuitu sa admirámu tecnic'a cea escelinte a dirigintelui Siefertianu, alu cáru arcu produceá nisce tonuri, cari ne-au petrunsu pâna la anima. — Desteritatea cea mai mare a documentat-o orchestruulu in esecutarea „Cuartetulu de Iosifu Haydn“. Cu totu dreptulu se póte numerá intre meritele cele mai mari ale unui orchestru, candu acél'a se ocupa și cu music'a classica, și e de insemnatu, ca band'a tinerimei, pre lângă tóte, ca in quartetulu acést'a tactulu jóca rol'a principala și unu momentu de intardiare séu grabire aduce dissonanti'a cea mai neplacuta și difórma totulu, cu cea mai mare acuratetia a esecutatu pies'a acést'a classica spre uimirea tuturor'a, fára cá cine-va sa le fia datu tactulu, ce altmintrea nu s'a observatu in totu concertulu, unu evenimentu, carele dá testimoniulu celu escelinte unui orchestru, și cu atátu mai multu orchestruulu tinerimei. carele e compusu nu de musicanti de profesiune ci de diletanti, cari pre lângă ocupatiunile loru cele multe cultivéza și art'a musicala. — Candu orchestruulu incepú „Mersulu lui Michaiu Eroulu,“ totu publiculu trasari cá de o lovitura electrica, și mai alesu aplausele tinerimei nu eráu sa incete, audindu mersulu acést'a natiunala, ce ne-aduce aminte de glori'a, dar deodata și de decaderia natiunei nóstre.

Dintre domniórele, cari au luat parte la concertu, nu scimu, cárei sa dámu antaietatea, cáci densele au rivalisatu atátu intru alegerea pieselor, cátu și in esecutarea loru. „Rienzi“ lui Wagner, esecutata de Dsiór'a Irine Nedelcu și Stefanu Perianu, e atátu de maiestrosu și greu, încatu se recere unu talentu musicalu, unu studiu mare, cá cine-va sa fia in stare, a-lu esecutá cu precisiune și esactu, și esactitatea și precisiunea e rezultatulu, ce cu anima curata trebuie sa-lu recunoscemu in esecutarea lui Rienzi. Cu pies'a acést'a artificiosá rivalisá prin frumseti'a s'a extraordinaria, ce atátu de rar se afla in music'a asiá numita: music'a venitoriului (Zukunftsmusik), „Mersula din oper'a Tannhäuser“ totu de Wagner, esecutatu de Dsiór'a Elen'a Ioanovicu și maestrulu seu, professorele de conservatoriu d. M. Engeszer. Admirám in concertant'a unu studiu mare, unu talentu extraordinariu musicalu, dar mai alesu acea potere, ce o posiede asupr'a instrumentulu, cu care numai se jóca. Dsiór'a Elen'a Ioanovicu si-a seceratu siesi onóre, dar totu de odata și professorelui seu, carele póte fi falosu de o asiá eleva. — In confusiunea de instrumentiute, ce variau in sér'a acést'a memorabile, ne incantá vocea cea sonóra a Dsiórei Constanti'a Dumci'a cu „Lucia di Lammermoor.“ Se pareá omului, aa aude o filomela desceptandu-se in tonulu seu, erá intru adeveru o placere, a audi trilirele cele incantátore, ce erau intrerupte de aplausele publiculu entusiasmata. Noi in concerte arare ori, ma fórté arare ori amu auditu o voce atátu de sonóra, cá a Dsiórei Dumci'a, și apoi acést'a dela artiste cu renume europénu. Placerea nóstra aru fi fostu și mai mare, déca Dsiór'a concertanta dupa „Lucia di Lammermoor“ aru fi cantatu indata ari'a romanésca: „Acum e mediulu noptii,“ și nu i-arú fi preferitu pre un'a ungurésca. — Ne pare fórté reu, ca dintre solo a remasu „Melancolia pastorala“ de Prume, care erá sa o esecuteze D-r'a Elen'a Nedelcu și Ioann Siefertianu, cáci tare ni-arú fi placutu sa audimu pre junele violinistu și in solo, unde aru fi avutu mai mare terenu, de a-si manifestá talentulu și studiulu seu musicalu de cátu cá diriginte alu orchestruului. Caus'a la acést'a a fostu, ca publiculu, carele cu sete asceptá joculu, devenise impaciinte și apoi junele violinistu a fostu atátu de modestu, cátu a sacratu solo seu impaciintiei publiculu teneru. — Dintre declamatori a escelatu mai cu séma junele Paulu Drag'a. Organu frumosu, statura placuta, gesticulatiuni acomodate, tóte erau concentrate in declamatoru, și apoi pre lângă aceste poesi'a cea minunata a lui G. Tautu: „Ingratulu.“ Poesi'a umoristica: „Mod'a nóua“ de Iosifu Vulcanu, declamata de autoru, a castigatu placerea comuna, și declamátorele fu mai adese ori intreruptu de aplausele publiculu.

Concertulu a fostu urmatu de balu, și precum nu se cuvine concertului epitetulu de romanescu, asiá nici balului, ca-

rele n'a avutu caracteru natiunalu, căci in totu balulu se jo-
cara numai două „Romane“ și alt'a nimica. Unu balu in sa
frumosu și elegantu intru tóte; putine baluri din anulu acestu
se potu asemena celui alu tinerimei nóstre. Furórea cea mai
mare a facut'o joculu „Roman'a“, ne mai vediutu inca pre aici
de unu publicu asiá de numerosu. Fiacare cautá cu placere
la figurele frumóse esecutate de tenerii románi jocalori și a-
plaudá music'a cea natiunala. Cá sa-si póta omulu intipui
petrecerea cordiala din balulu tinerimei, e de ajunsu, a aminti
numai acea impregiurare, ca intre saltatori amu observatu și
pre Ilustritatea Sea D-lu Emanuilu Gozsdu, carele cu ori ce
ocasiune s'a aretatu amiculu celu mai sinceru alu tinerimei.
Petrecerea durá pâna in reversatulu díoriloru, candu ne des-
partíramu, remanendu-ne pentru totdeun'a souvenirulu acelei
sere memorabile. Nu potu sa incheiu referad'a mea, si sa nu
amintescu despre recunóscerea comuna, ce si-a secerat'o co-
mitetulu arangiatoriu, prin arangiarea cea eleganta și manti-
nerea ordinei bune, dar totodata nu potu tacé impregiurarea,
ca dóra aru fi fostu mai bine, a nu invitá lumea și tíer'a,
dupa ce balulu și concertulu nu a fostu publicu, séu déca a
invitat'o, sa fia avutu inaintea ochiloru scopulu celu frumosu
flantropicu și sa nu fia cugetatu numai la petrecere, ci sa se
fia ingrijitu și de bietii juristi romani, spre a căroru ajutorare
s'a arangiatu balulu și concertulu. I. I.

Vien'n'a, 14 Februaru. Comitetulu de finantie alu
casei ablegatiloru senatulu imperialu — acestu comitetu consta
din 36 membri—tinu dela priimirea in casa spre pertractarea
bugetulu pentru an. 1866, prin cele două amendemente cu-
noscutu, unulu alu bar. Vrints și altulu alu cont. Vrints,
doue siedintie fórtie infocate, incátu socoteá omulu ca impa-
ciuirea intre regimu și cas'a ablegatiloru, ce este sa se incerce
inca odata in urm'a conclusulu din urma, se va nimici inca
in mugurele seu. Ansa la iritarea spiriteloru intr'unu gradu
asiá mare in aceste două siedintie ale comitetulu fin. dedú
chiaru o nota a ministeriulu statulu, indreptata in numele
ministeriulu intregu cătra acelu comitetu, o nota compusa in
nisece termini aspri și intr'unu tonu amenintatoriu, prin carea
ministeriulu provóca pre comitetulu numitu a incetá cu per-
tractarea mai departe a bugetulu an. 1865, din privintia la con-
clusulu din urma alu casei ablegatiloru, respective la amende-
mentele cele două amintite, pâna la timpulu acelu, candu co-
mitetulu si-va asterne reportulu seu cătra casa, și acést'a va
aduce unu conclusu nou din parte-si asupr'a reportulu ace-
lu; căci la din contra regimulu nu se va mai
representá la pertractările ulterióre ale
comitetulu, nici prin ministrii, nici prin
alti representanti ai sei. Prin acést'a hartia, carea
dealtmintrea nime nu o póte incuviintá, ministeriulu turná nu-
mai oleu și mai multu preste foculu luptei parlamentarie, in
locu sa fia cautatu a-lu stinge, amari chiaru și pre membrii
cei mai addicti și mai moderati și prin urmare ingreună inca
și mai multu lucrulu impaciurei déjà proiectate. In urm'a des-
baterii celei detotu iritate asupr'a hartiei acesteia ministe-
riale, comitetulu decise cu maioritate precumpanitóre: cá 1. sa
se provóce ministeriulu a-si aretá cifr'a capitala, pâna la ca-
rea s'aru aflá elu determinatu a reduce deficitulu statulu, și
sa anumésca totodata și cifrele speciale la singuraticele etaturi
și positiuni din bugetu, pâna la care s'aru invoí densulu a se
face reducerile; 2. ministeriulu sa defiga espressu conditiunile,
sub care se invoiesce la reduce; 3 cu privire la no'a pre-
mentiuonata a ministeriulu sa se faca o remonstratiune cătra
acést'a, prin care sa i-se arate, ca elu prin hartia sea acést'a
au gresitu in contr'a ordinei de trebi, sancțiuni de Maiestatea
Sea, și 4. sa se tréca la ordinea dílei, va sa dica la conti-
nuarea activitáti sale in privintia bugetulu pentru an. 1865,
și anumitu se puse la ordinea dílei pentru siedintia urmatóre,
care se va tíne Joi in septemán'a viitóre, bugetulu „consi-
liulu imperialu.“

Fiindca iritatiunea intre ambe pártile, ministeriu și opo-
sitiune, ajunsu déjà punctulu culminatiunei, și córdele nu se
potu intinde mai tare fára cá sa se rumpa, — este de lipsa
cá sa atingemu unele momente mai insemnate, sa cunóscemu
starea cea adeverata a lucruriloru, pentru cá máne poimáne,
intemplandu-se cá conflictulu de fatia sa traga dupa sine ne-
scari eventualitáti și mai serióse, sa ne scimu celu putinu face
o judecata sanetósa despre resultatulu, bonu séu reu, alu a-
cestoru lupte parlamentarie din sesiunea presinte.

Se scie de comunu, ca opusetiunea din parlamentu pâna
ieri alaltaiieri inca se tínu de programulu ministrulu Schmer-
ling, pre care ea-lu aperiá din tóte poterile sale, atátu in
parlamentu cátu și in diuaristica: ce póte fi dar caus'a, ca a-
cei barbati aperiatori ai lui Schmerling se prefacura dintr'o-
data in opositionari aprigi ai lui? Pentru cá sa potemu gaci

caus'a acést'a, trebuie sa vorbimu ce-va asupr'a portárei opo-
sitiunei in parlamentu, și pentru cá acést'a sa o facemu cu
succesu, sa deosebimu mai antáiu două puncte de vedere:
punctulu de vedere finantialu, și celu politicu.

Din punctu de vedere finantialu luata portarea opositionei,
trebuie sa marturisimu ca ea e justificata prin opiniunea pu-
blica, și putini ablegati se voru fi aflandu in parlamentu, carii
sa nu consintia cu aceea. Opositionea purcede in privintia
acést'a din acea massima: ca sa nu se cheltuiésca
mai multu, decâtu ne suntu veniturile,
— séu cu alte cuvinte: sa nu ne intindemu mai de-
parte, decâtu pâna unde potemu ajunge cu
mân'a; scopulu opositionei asiá dar in privintia finantiara
este: incetarea de totu a deficitulu statulu.
Ce póte fi mai laudabilu pentru unu representante alu popo-
rulu, decâtu acést'a nesuintia?

Starea finantiara a imperiulu este cátu se póte de rea, ast'a o
scie lumea. Poporulu intr'atát'a e de ingreiatu cu feluritele
contributiuni, incátu nu-i mai e cu potintia a le supportá. Nu e
o tíera in intregu imperiulu, unde sa nu se incaseze con-
tributiunea prin esecutiuni militari, și pre lángha tóte acestea
nu e o tíera in imperiu, unde sa nu se afle restantie de con-
tributiune ne'ncassavere in summa mare. In unele tíeri, dupa
cum se vede din datele statistice oficióse, restantie de con-
tributiune au ajunsu déjà summ'a de 3% (?Red.) Numai percentele
detoriiloru statulu facu preste 60 mill. pe anu. Apoi unde
vom ajunge, déca din anu in anu va totu cresce deficitulu
statulu, in locu sa scada?

Ce e dreptu, regimulu inca au recunoscutu și elu din
parte-si adeverulu acést'a, și pentru aceea s'au si dechiaratu
de mai multe ori, dar anumitu prin ministrulu Plener cu
ocasiunea aducerei bugetulu pe an. 1866. in cas'a ablega-
tiloru: ca elu inca se n'voiesce la aceea, cá sa
se faca reductiuni insemnate in bugete,
intre marginele cele putincióse. Fiindu asiá
dar necessitatea reductiunei deficitulu din ambele párti re-
cunoscuta, se facu o incercare de intielegere intre ministeriisi
comitetulu fin. inca inainte de ast'a cu 3—4 septemáni la
propunerea cont. Vrints, asiá, cá regimulu insusi sa faca re-
ductiunile de lipsa in bugetulu an. 1865. Dar incercarea a-
cést'a remase atunci fára de efectu, din cauza, ca comite-
tulu fin. staruí, cá regimulu sa-si arate mai antáiu cifr'a ca-
pitala, pâna la carea s'aru invoí a se reduce deficitulu, pecandu
acést'a din parte-si pretindeá, cá mai antáiu sa-i implinésca
comitetulu aceste două conditiuni: 1) sa i se concéda, regi-
mulu, unu tempu mai indelungatu d. e. de doi ani inainte,
va sa dica sa i se priimésca si bugetulu pe an. 1866, și 2)
sa i se concéda reviramentulu, voia libera de dispunere, — si
apoi va spune si elu cifr'a s'a de reduce. Deci nepoten-
du-se invoí, comitetulu fin. se apucá de lucru si incepú elu
insusi, dupacumu se aminti si in nr. precedinte, a sterge la
summe din staturile și positiunile singuraticale ale bugetulu
an. 1865. Acum in cass'a ablegatiloru se priimi in pertracta-
re si bugetulu an. 1866, si in urm'a propunerei cont. Vrints
lucrulu se afla astadi totu acolo, unde se aflase acum patru
septemáni, adeca la o incercare nóua de invoire in privintia
reducerii deficitulu, cu aceea deosebire numai, ca acum in-
cercarea de invoire se facu deadreptulu din partea casei.
Asiá dar din punctu de vedere alu finantiiloru luata portarea
opusetiunei, o repetu, e laudabila, intielegendu-se de sine,
ca panacandu va remané intre marginele cele putincióse.
(Va urmá.)

Varietáti și noutáti de dí.

Invetiarea mosítulu, dice „Korunk“, ca sa incepe cu
inceputulu lunei lui Martiu in Clusiu și Sabiu. In Clusiu se propune
mosítulu in tustrele limbile patriei, in Sabiu numai nemtiesce și ro-
mánesce. La institutulu din Clusiu suntu denumite femeile, cari voru
fi acolo stipendiate. De cátu observa mai departe ca aru fi bine, cá
in comunele, unde nu suntu mósie, sa ajute comunele pe câte o fa-
meia harnica, séu unde suntu comune mici si aprópe un'a de alta
sa ajute acestea, cá o astfelu de fameia sa póta invetiá mosítulu. —

O vénéa buna de auru sa se fia aflatu in baile dela Isbit'a si
Lungesci lángha Abrudu. Se díce ca aprópe la o maja de auru s'au
scosu pe la inceputulu lunei trecute. —

Principatele románe unite.

Si acum trebuie sa repetimu neregulat'a sosire a díua-
reloru din Romani'a.

In díele din urma ne veni si o fóia umoristica „Cicala“
care continua pe Nichipercea reposatu. Noi incheiamu din
ivirea acestui fluturu politicu, ca aerulu din Bacuresci și Ro-
mani'a va incepe a fi altfelu decâtu pâna acum. Barometrulu
va incepe a se radicá séu scadá, si in casuri de acestea ne te-
memu, ca cum e clim'a mai calda in Romani'a iara se potu prasí
insecte de cele stricacióse tinerulu pomu constitutiunalu. Cate

plăcerea din cându în cându nu strica. Aplaudăm întrepunerea Dnui Aricescu pentru apararea drepturilor bisericești și clerului, și deplângem pre capul și capii clerului, carii par a nu fi avuți nici un cuventu pentru interesele lor proprii, decât pentru ale bisericești.— Ne mirăm cu deosebire de doi, și mai cu deosebire de unul din chiriarhii Romaniei!

Caderea ministrului Cogalniceanu e și astăzi cauză a conjecturilor. Ori care aru fi fostu elu au creatu asiă dîcîndu constituțiunea, carea au trebuitu să o tréca prin scilla și charibdis, și din care cauza au fostu necesitate de a tinde mîna și la mesuri neplăcute pentru cei ce nu l'au întielesu. Ca s'au dusu câte odata predeparte, nu e Cogalniceanu în specie, ci omul în genere de vina.

Cătu pentru ministeriul celu nou alu d. Bozianu, aflăm ca afara de cerculară carea o-au emis cu cîtra prefecti și carea în unulu din numerii trecuți o-amu impartasitu și noi publicului nostru,— au mai professatu înaintea camerei și o programa în forma. Cuprinsulu acesteia aru fi, ca pe bas'a

faptei implinite din 2 Maiu (a. tr. Red.) se va strădui în totu tipulu a edifică mai departe edificiulu libertății și a ornă Romaniei cu tôte acele drepturi cetățiene, de care se bucura poporele cele mai civilizate ale continentului și care suntu promise în cuventulu de tron.

Prospectu politicu.

Noutățile dinafara, ce le avem astăzi, nu suntu calificate asterni atențiune deosebită.

Să căutăm mai întâi la Franci'a. Imperatul este îngrijit de sorțea Mexicului, de unde sosesc sciri nu pre-imbucurătoare. Tronulu celu tinaru alu lui Maximilianu, încă nici întaritu bine, cêrca partidele a-lu și clatină în tôte partile; cu deosebire este indignatu clerulu romano-catolicu, pentru ca imperatul Maximilianu se arată tolerantu și cîtra celelalte religii creștine. Preotimea rom. cat. misca tôte petrite, pentru de a asterne Imperatului cătu mai multe adrese de nemulțămire, pîna și din partea femeilor. O tempora, o mores!

FOIȚA „TELEGRAFULUI“

La reînființarea mitropoliei române.

Unu cântu, o a mea lira! unu cântu de bucuria
Intona adi cu fala p'alu patriei hotaru!
Anuntia 'n lumea largă, ca unu populu adi învia,
Si uita intristarea, trecutul celu amar!

Desbraca-ti doliulu negru, și hain'a cea de gele,
Căci or'a mantuirei acuma a batutu;
Infrantu-s'au adi jugulu și lantiurile grele,
In cari a mea națiune de seculi a gemuta.

Nu vedi entuziasmulu și dulcea bucuria,
Virtutea stramosiesca cum luce de frumosu?
Triumfele maretie, ce mandr'a România
Pre plaiurile sale le'naltia gloriosu?

Adi fii Romei vechie se'nchina la altare,
Si lauda dieitatea, pre tatalu pre' maritu,
Căci noptea 'ntunecosa, cumplit'a desperare
Apune, si lumina s'arata 'n resaritu.

Auror'a se ivesce, — si dulcea fericire
In tota a sea splendore incepe a luci;
Adi tempulu celu de aur, epoc'a de marire
Suride romanimei si 'n veci va inflori.

Ferice e filomel'a, candu scapa de'nchisore,
Si 'ntorna ear la cuibu-si in codrulu inverditu;
Candu afla amarit'a a sale soriore,
Si vaila resuna d'alu ei cantecu iubitu.

Ferice e si orbulu, ce n'a avutu vedere,
Candu vede 'ntai'a ora auror'a resarindu,
Candu radiele de sora alina a lui dorere,
Si vede lun'a mandra, si stelele sclipindu.

Dar multu mai multu ferice se simte o națiune,
Candu jugulu, ce de seculi ca vit'a l'a portatu,
E'nfrantu si in ruine, invinsu de mani straine,
Si visulu celu de aur lu scie realizatu.

Diariulu „Natur'a.“

Pe candu câmpulu politicu alu Romaniei ia dimensiuni totu mai mari în sgomotulu publicității europene, vedem ea în Romani'a au începutu cu o energie laudabilă în tacere a se desvoltă interesulu științielor. În privința acest'a mîne poimane ne potu servi frații de dincolo de modelu. Pentruca ei fără de programe înalte și fără de multa larma începu a latî în publiculu lor cetătoriu foi, cari discuta lucruri practice pentru poporu. O asemenea foia este „Natur'a“ redigiata de Dr. Essarcu și Lic. Ananescu. Se lasăm să vorbescă îns'a foia despre misiunea sea, de unde și mai bine i vomu poté cunoșce însemnatatea:

Missi'a Jurnalului Natur'a este totu aceea ce si-a alesu de la începutu, adica: de a propaga științele în raportu cu trebuințele noastre materiale și cu educați'a noastră politică, intelectuală și socială, fără a esi din limitele ce suntu atatu de vaste. O misiune ca acest'a cu cătu este de 'nalta și nobila cu atatu este mai dificilă, căci vomu imbrățișă tóta lumea materială. În cadrulu jurnalului nostru voru intră cestiuni de Zoologia, Botanica, Geologia și Mineralogia.

Nr. 7—1

EDICTU.

Prin care Mari'a F. Mandruți'a legiuit'a sotii' a lui Christea Proc'a, ambi din Rasnovu, care de mai multu tempu a parasitu cu necredință pre legiuitulul seu barbatu, se provoca în terminu de unu anu dela datulu presinte, a se infățisă cu atât'a mai sicuru înaintea subscribului Scaunului Protopopescu, căci la din contra, și fără de ea, se va decide procesulu matrimonialu, asupra-i urditu, în sensulu SS. Canone bisericesci.

Si tu, a mea națiune, de seculi grea robia
Sa suferi, ti-a fostu sorțea, și multu ai patimitu;—
Biserice'a l'a santa gemea în agonie,
Si frații de o lege mormentulu ti-au gatitu.

Dar adi a t'a dorere înceta, se alina,
Căci pi'a-ti rogatiune la ceru s'au auditu,
Si cerulu cu 'ndurare rogarea t'a creștina
Cu gratia divina, ceresca o-a'mplinitu.

Ierarhia romana acum e re'nființata,
Si 'ntrigele dusmane de adi au încetatu;—
Trei tiera tinu adi serbarea cu sete asceptata,
Si striga: „Sa traiasca pre bunulu Imperatu,

Siaguu'a și Mocioni, romanulu celu mai mare,
Si Babesiu gloriosulu, — trei genii de romanu;
Pre carii prevedința în orele amare
I-a datu de mangaiare la fii lui Traianu.

Ce mare e diu'a de astadi, ce mare, luminata!
— Ungari'a, Banatulu și Ardelulu, — trei surori —
Cu gloria maretia și anima curata,
— Croiescu-si alta sorțe, si unu falnicu venitoriu!

Romani! Jurati cutotii credința și iubire
— Bisericei romane, ce adi a reinviatu.
Traiti de-acum ca frații 'n concordia unire,
Iubiti-ve națiunea cu-amorulu mai curatu!

Copile romancutie! culegeti floricele,
Legati-le 'n girlande, cunune impletiti!
Formati o hora mandra în giurulu terei mele,
Si diu'a reinviarei națiunei o mariti!

Ear tu, o a mea lira! unu cantu de bucuria
Intona adi cu fala p'alu patriei hotaru!
Anuntia 'n lumea largă, ca unu populu adi învia,
Si uita intristarea, trecutul celu amar!

Pest'a în Ianuaru 1865.

Ioann Ioviti'a.

În Zoologia vomu vorbi despre animalele folositoare, a-referandu pe deoparte cum potemu domestici și acclimată în țier'a noastră pe acelea de care avem mai multu interesu, adica: acelea care ne dau carnea, lân'a, laptele, matas'a și mierea, și cum amu potea amelioră rasele animalelor domestice, iar pe dealt'a vomu aretă mijlocele de a departă pe cele vatematōre, care ne prapadescu recoltele și plantatiunile noastre. În Botanica vomu vorbi despre plantele elementare, medicinale, aromatice și tinctoriale; cum sa cultivăm sa ameliorăm și sa conservăm pe cele din care tragemu folose, și dupa ce caractere sa cunoșcem și sa ne ferim de cele otravite și vatematōre, care cresc pre totindeni. În Mineralogia vomu vorbi despre mineralele și petrite ce se gasescu în muntii nostri care le potemu esplotă în folosulu nostru, asemenea vomu aretă proprietățile apelor noastre minerale. Pre lângă acestea vomu publică și cestiuni de Physica și de Chimia aplicate mai cu sēma la agricultura, la arte și la industria, cātra care trebuie sa îndreptăm cu atențiune și serioșitate tóta activitatea noastră.

Dela scaunulu protopopescu greco-orientalu alu Branului.
Zernesci în 3 Ianuaru 1865. I. Metianu m. p.

Protopopu.

Burs'a din Vienn'a 19 Febr. (3 Martie) 1865.

Metalicele 5%	71 70	Actiile de creditu	187 40
Imprumutulu nat. 5%	78 90	Argintulu	111
Actiile de banca	799	Galbinulu	5 31 ⁵ / ₁₀